

Uppdrag att utreda förutsättningar för och konsekvenser av förslag om förbättrade möjligheter att inhämta uppgifter till beslutsunderlag

Socialdepartementets dnr S2017/07516/SF (delvis)

Datum: 2018-04-03
Uppdrag att utreda förutsättningar för och konsekvenser av förslag om förbättrade möjligheter att inhämta uppgifter till beslutsunderlag
1.0
054812-2017

Innehåll

1. Uppdraget	4
2. Förslag till författningsändringar	4
2.1 Förslag till ändring i 110 kap. 31 § SFB	4
2.2 Förslag till ändring i 110 kap. 33 § SFB	5
2.3 Förslag till ändring i 28 kap. 1 § OSL	6
2.4 Förslag till ändring i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration	7
3. Analys	7
3.1 Uppgifter om juridiska personer	7
3.2 Uppgifter från banker och andra penninginrättningar	9
3.3 Sekretesskydd	11
3.4 Behandling av personuppgifter	13

Sammanfattning

Mot bakgrund av uppdraget att genomlysna de förslag som lämnas i SOU 2017:37 konstaterar Försäkringskassan att skyldigheten att lämna uppgifter om juridiska personer bör gälla myndigheter, anordnare av personlig assistans och enskild som trätt i affärsförbindelse med anordnare av personlig assistans, enskild som utfört sådan åtgärd som ger rätt till ersättning enligt 52 kap. 8 och 9 §§ SFB, vårdgivare samt försäkringsinrättningar. Skyldigheten bör inte gälla arbetsgivare och uppdragsgivare såsom föreslagits i betänkandet. Skyldigheten att lämna uppgifter om juridiska personer bör framgå av ett nytt andra stycke i 110 kap. 31 § socialförsäkringsbalken (SFB). För att tydliggöra att skyldigheten enligt 110 kap. 31 § första stycket SFB omfattar uppgifter om enskilda firmor, föreslår Försäkringskassan dessutom att första stycket omformuleras till att, i stället för att avse en namngiven person, avse en fysisk person.

Utifrån en behovsanalys och uppdraget att överväga eventuella avgränsningar föreslår Försäkringskassan att den i SOU 2017:37 förslagna utökade skyldigheten för banker och andra penninginrättningar att lämna uppgifter avseende samtliga ärendeslag avgränsas till situationer där det inför eller efter beslut i ett ärende finns indikation på felaktigheter. Skyldigheten att i vissa utpekade förmåner lämna uppgifter till Försäkringskassan bör finnas kvar.

Försäkringskassan bedömer, i likhet med vad man gjort i SOU 2017:37, att det finns behov av en bestämmelse som föreskriver sekretess för uppgifter om juridiska personer som finns hos Försäkringskassan. Försäkringskassan föreslår dock att den förslagna utökade sekretessen i 28 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL) inte ska begränsas till uppgifter som hämtas in med stöd av 110 kap. 31 och 33 § SFB. Sekretessen bör i stället begränsas till att avse uppgifter som förekommer i ett ärende eller som har inhämtats med stöd av en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning. Försäkringskassan föreslår vidare att sekretessen ska avse enskilda affärs- eller driftsförhållanden i stället för juridisk person.

För att banker och andra penninginrättningar ska kunna lämna uppgifter automatiserat via en fråga-svarsfunktion till Försäkringskassan bör förordningen (2003:766) kompletteras med en bestämmelse som gör det möjligt för Försäkringskassan att lämna ut uppgifter till banker och andra penninginrättningar på medium för automatiserad behandling.

1. Uppdraget

Försäkringskassan har fått i uppdrag att utreda förutsättningar för och konsekvenser av ett genomförande av de två lagförslag om förbättrade möjligheter att inhämta uppgifter till beslutsunderlag som lämnats i betänkandet Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra (SOU 2017:37). Det gäller dels förslaget att utvidga möjligheten enligt 110 kap. 31 § SFB att inhämta uppgifter som avser en namngiven person till att även omfatta juridiska personer och dels förslaget att utvidga möjligheten enligt 110 kap. 33 § SFB att begära uppgifter från banker och andra penninginrättningar.

Försäkringskassan ska göra en genomlysning av förslagen och analysera effekterna av den föreslagna utvidgningen av möjligheten att inhämta uppgifter. En behovsanalys och en avvägning mellan å ena sidan behovet av uppgifter och å andra sidan parternas intresse av att uppgifterna skyddas med sekretess ska göras. Eventuella avgränsningar bör övervägas. Behovet av sekretess, skyddet för den personliga integriteten och effekterna för behandlingen av personuppgifter ska analyseras. Författningsförslag ska lämnas om det anses behövligt.

I den del av uppdraget som rör möjligheten att begära uppgifter från banker och andra penninginrättningar ska Försäkringskassan samråda med Pensionsmyndigheten.

2. Förslag till författningsändringar

2.1 Förslag till ändring i 110 kap. 31 § SFB

Försäkringskassan föreslår dels en ändring i första stycket och dels ett nytt tredje stycke i 110 kap. 31 § SFB.

Nuvarande lydelse

*Föreslagen lydelse i
SOU 2017:37*

*Försäkringskassans
förslag*

31 §

Myndigheter, arbetsgivare och uppdragsgivare, anordnare av personlig assistans samt försäkringsinrättningar ska på begäran lämna Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och allmän förvaltningsdomstol uppgifter som avser en <i>namngiven</i> person när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk.	Myndigheter, arbetsgivare och uppdragsgivare, anordnare av personlig assistans samt försäkringsinrättningar ska på begäran lämna Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och allmän förvaltningsdomstol uppgifter som avser en namngiven person när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk. <i>På begäran av</i>	Myndigheter, arbetsgivare och uppdragsgivare, anordnare av personlig assistans samt försäkringsinrättningar ska på begäran lämna Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och allmän förvaltningsdomstol uppgifter som avser en <i>fysisk</i> person när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk.
--	--	---

	<i>Försäkringskassan ska, i fråga om samma förhållanden, också uppgifter som avser en juridisk person lämnas.</i>	
--	---	--

Arbetsgivare och uppdragsgivare är även skyldiga att lämna sådana uppgifter om arbetet och arbetsförhållandena som behövs i ett ärende om arbetsskadeförsäkring.

		<i>Myndigheter, anordnare av personlig assistans och enskild som trätt i affärsförbindelse med anordnare av personlig assistans, enskild som utfört sådan åtgärd som ger rätt till ersättning enligt 52 kap. 8 och 9 §§, vårdgivare samt försäkringsinrättningar ska på begäran lämna Försäkringskassan uppgifter som avser en juridisk person när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk.</i>
--	--	---

2.2 Förslag till ändring i 110 kap. 33 § SFB

Försäkringskassan föreslår ett nytt andra stycke i 110 kap. 33 § andra stycket SFB.

Nuvarande lydelse

*Föreslagen lydelse i
SOU 2017:37*

*Försäkringskassans
förslag*

33 §

Banker och andra penninginrättningar ska på begäran lämna uppgifter enligt 31 § första stycket till Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och allmän förvaltningsdomstol i ärenden om äldreförsörjningsstöd, bostadsbidrag och bostadstillägg.	Banker och andra penninginrättningar ska på begäran lämna uppgifter enligt 31 § första stycket till Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och allmän förvaltningsdomstol.	Banker och andra penninginrättningar ska på begäran lämna uppgifter enligt 31 § första stycket till Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och allmän förvaltningsdomstol i ärenden om äldreförsörjningsstöd, bostadsbidrag och bostadstillägg.
---	--	---

		<p><i>Banker och andra penninginrättningar ska på begäran också lämna sådana uppgifter som är av betydelse för kontroll i ett ärende vid Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens handläggning av förmåner enligt denna balk, samt av andra förmåner och ersättningar som enligt lag eller förordning eller särskilt beslut av regeringen handläggs av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten.</i></p>
--	--	--

2.3 Förslag till ändring i 28 kap. 1 § OSL

Försäkringskassan föreslår en ändrad formulering av det nya fjärde stycket i 28 kap. 1 § OSL som föreslagits i SOU 2017:37.

<i>Nuvarande lydelse</i>	<i>Föreslagen lydelse i SOU 2017:37</i>	<i>Försäkringskassans förslag</i>
--------------------------	---	-----------------------------------

1 §

Sekretess gäller hos Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och domstol för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende enligt lagstiftningen om

1. allmän försäkring,
2. allmän pension,
3. arbetsskadeförsäkring,
4. handikappersättning och vårdbidrag,
5. statligt tandvårdsstöd,
6. läkarvårdsersättning,
7. ersättning för fysioterapi,
8. annan ekonomisk förmån för enskild, eller
9. särskild sjukförsäkringsavgift.

Motsvarande sekretess gäller hos en annan myndighet som har till uppgift att handlägga ärenden enligt den lagstiftning som anges i första stycket. För en myndighet som anges i 14 § gäller dock bestämmelserna där.

Sekretess gäller hos Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten även i verksamhet som avser registrering av enskilda för uppgift om en enskilds personliga förhållanden som myndigheten fått från Migrationsverket, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

	<i>Sekretess gäller hos Försäkringskassan för</i>	<i>Sekretess gäller hos Försäkringskassan för</i>
--	---	---

	<i>uppgift om en juridisk person som har inhämtats med stöd av 110 kap. 31 eller 33 §§ socialförsäkringsbalken, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs.</i>	<i>uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som förekommer i ett sådant ärende som avses i första stycket eller har inhämtats med stöd av en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs.</i>
--	--	--

Första och andra styckena gäller inte om annat följer av 3 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

2.4 Förslag till ändring i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

Försäkringskassan föreslår att en ny paragraf införs i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration.

4 f §

För kontroll vid handläggning av ärenden som avser förmåner enligt socialförsäkringsbalken, samt av andra förmåner och ersättningar som enligt lag eller förordning eller särskilt beslut av regeringen handläggs av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten får personnummer eller samordningsnummer i socialförsäkringsdatabasen lämnas ut på medium för automatiserad behandling till banker och andra penninginrättningar.

3. Analys

3.1 Uppgifter om juridiska personer

Försäkringskassans förslag: Efter en genomlysning av förslaget i SOU 2017:37 föreslår Försäkringskassan att skyldigheten att lämna uppgifter om juridiska personer ska avgränsas till att avse myndigheter, anordnare av personlig assistans och enskild som trätt i affärsförbindelse med anordnare av personlig assistans, enskild som utfört sådan åtgärd som ger rätt till ersättning enligt 52 kap. 8 och 9 §§ SFB, vårdgivare samt försäkringsinrättningar.

För att tydliggöra att skyldigheten enligt 110 kap. 31 § första stycket SFB även omfattar uppgifter om enskilda firmor, föreslår Försäkringskassan dessutom att bestämmelsen omformuleras till att, i stället för att avse en namngiven person, avse en fysisk person.

Enligt gällande rätt kan Försäkringskassan, när det behövs för bedömningen av en fråga om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av socialförsäkringsbalken, med stöd av 110 kap. 14 § 1 socialförsäkringsbalken (SFB) göra en förfrågan hos den försäkrades arbetsgivare, läkare, anordnare av personlig assistans eller någon annan

som kan antas kunna lämna behövliga uppgifter. Myndigheter, arbetsgivare och uppdragsgivare, anordnare av personlig assistans samt försäkringsinrättningar är enligt 110 kap. 31 § SFB skyldiga att på begäran lämna Försäkringskassan uppgifter som avser en namngiven person när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av socialförsäkringsbalken. Omfattas förfrågan inte av skyldigheten enligt 110 kap. 31 § SFB, är det frivilligt att svara. En förfrågan om uppgifter om en juridisk person behöver exempelvis inte besvaras. En förfrågan om en enskild firma omfattas dock sannolikt, eftersom uppgifter om en enskild firma är uppgifter om en fysisk person. Omfattas förfrågan inte av skyldigheten att lämna uppgifter kan dessutom eventuell sekretess förhindra att uppgifter lämnas till Försäkringskassan.

Försäkringskassans möjlighet att få tillgång till uppgifter om företag är alltså begränsad. Historiskt sett har Försäkringskassan inte heller haft något större behov av uppgifter om företag. Den ökade omfattningen av utbetalningar som går till företag har emellertid lett till ett utökat behov av uppgifter om juridiska personer för att Försäkringskassan, i enlighet med uppdraget i myndighetens instruktion, ska kunna säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott. Ett viktigt exempel är ärenden om assistansersättning där det ofta är företaget som anordnar assistansen som också är mottagare av den ersättning som utbetalas.

Betänkandets förslag till ändring av bestämmelsen i 110 kap. 31 § SFB innebär att skyldigheten att lämna uppgifter om juridiska personer skulle rikta sig till myndigheter, arbetsgivare, uppdragsgivare, anordnare av assistans och försäkringsanordnare. I motivtexten förs inget resonemang om varför just dessa ska lämna uppgifter. Den nuvarande lydelsen avser den försäkrades arbetsgivare eller uppdragsgivare, vars uppgifter givetvis kan vara av betydelse för den försäkrades rätt till ersättning. När begreppet juridiska personer förs in blir det oklart om man alltså syftar på den försäkrades arbetsgivare eller uppdragsgivare och dessutom vilken juridisk person uppgifterna ska lämnas om. Försäkringskassan kan i och för sig se ett behov av ekonomiska uppgifter rörande de försäkrades arbetsgivare och uppdragsgivare, dvs. juridiska personer. Många av dessa uppgifter kan dock lämnas av Skatteverket. Det är dessutom rimligt att en skyldighet för privata företag, som saknar en direkt relation till Försäkringskassan, att lämna företagsintern information till Försäkringskassan föregås av överväganden som ur ett bredare perspektiv berör privata rättssubjekts skyldigheter att förse Försäkringskassan med uppgifter. Sådana överväganden saknas i SOU 2017:37. De försäkrades arbetsgivare och uppdragsgivare bör därför inte vara skyldiga att lämna uppgifter om juridiska personer.

I SOU 2017:37 finns en exemplifiering av de uppgifter Försäkringskassan har behov av. Bl.a. framgår att det är viktigt att få ta del av uppgifter som rör assistansföretagens ekonomi för att undersöka om den utbetalda ersättningen har använts till avsett ändamål, dvs. personlig assistans. Uppgifterna kan till viss del lämnas av andra myndigheter men det finns även behov av att få uppgifter direkt från anordnare av personlig assistans och – i den utsträckning anordnaren anlitar externa leverantörer eller konsulter – enskilda som trätt i affärsförbindelse med anordnare av personlig assistans. Exempelvis behöver Försäkringskassan, vid misstanke om att lämnade uppgifter är felaktiga, kunna verifiera uppgifter från såväl anordnare som eventuella leverantörer som anordnaren köper in tjänster från. Anordnare av

personlig assistans har via brukaren en relation till Försäkringskassan, vilket berättigar en uppgiftsskyldighet. Motsvarande resonemang är giltigt för förmånen bilstöd. Den enskilde beviljas en ersättning som används för inköp av fordon, anpassning av fordon eller körkortsutbildning (52 kap. 8 och 9 §§ SFB). Vid misstanke om att lämnade uppgifter är felaktiga behöver Försäkringskassan kunna verifiera uppgifter från såväl säljare av fordon, anpassningsföretag, körkortsutbildare och eventuella leverantörer som dessa köper in tjänster eller produkter från.

Även i utredningar om tandvårdsstöd finns behov av att kunna hämta in uppgifter om företag, vilket också framgår av SOU 2017:37. Behovet avser då uppgifter om behandlare, dvs. den som utför behandlingen. Sådana uppgifter kan lämnas av vårdgivare.

Även försäkringsinrättningar kan ha tillgång till uppgifter, t.ex. om företagsförsäkringar, som är av intresse för Försäkringskassan.

Försäkringskassan föreslår mot bakgrund av detta att skyldigheten att lämna uppgifter om en juridisk person ska avse myndigheter, anordnare av personlig assistans och enskild som trätt i affärsförbindelse med anordnare av personlig assistans, enskild som utfört sådan åtgärd som ger rätt till ersättning enligt 52 kap. 8 och 9 §§ SFB, vårdgivare samt försäkringsinrättningar, se förslag till ändrad lydelse av 110 kap. 31 § SFB.

Eftersom uppgiftsskyldigheten inte föreslås gälla arbetsgivare och uppdragsgivare, aktualiseras inte straffbestämmelsen i 115 kap. 4 § SFB.

För att tydliggöra att skyldigheten enligt 110 kap. 31 § första stycket SFB även omfattar uppgifter om enskilda firmor, föreslår Försäkringskassan att bestämmelsen omformuleras till att, i stället för att avse en namngiven person, avse en fysisk person.

3.2 Uppgifter från banker och andra penninginrättningar

Försäkringskassans förslag: Utifrån en behovsanalys och uppdraget att överväga eventuella avgränsningar föreslår Försäkringskassan att bankernas och andra penninginrättningars skyldighet att i vissa utpekade förmåner lämna uppgifter till Försäkringskassan ska kvarstå men att den av utredningen föreslagna utökade skyldigheten att lämna uppgifter avgränsas till situationer där det inför eller efter beslut i ett ärende finns indikation på felaktigheter.

Enligt gällande rätt ska banker och andra penninginrättningar på begäran lämna uppgifter enligt 110 kap. 31 § första stycket SFB till Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och allmän förvaltningsdomstol i ärenden om äldreförsörjningsstöd, bostadsbidrag och bostadstillägg (110 kap. 33 § SFB). Vid bestämmelsens införande angavs att det var nödvändigt att kunna begära in dessa uppgifter med hänsyn till inkomstprövningen avseende bostadstillägg (prop. 1962:90 s. 409).

I bostadsbidragsärenden infördes uppgiftsskyldigheten i mitten av 1990-talet eftersom fullständiga förmögenhetsuppgifter inte kunde lämnas av skattemyndigheterna (prop. 1995/96:208 s. 81). Vid införandet av uppgiftsskyldigheterna diskuterades inte bankkundernas behov av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

Banksekretessen regleras i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Enligt 1 kap. 10 § i lagen får enskildas förhållanden till kreditinstitut inte obehörigen röjas. Syftet med bestämmelsen är att tillgodose kundernas integritetsintresse. Den bank som lämnar ut upplysningar om en kund på grund av att banken enligt lag är skyldig till detta anses dock inte handla obehörigt. Det finns även situationer när uppgifter anses behörigen kunna lämnas till myndigheter utan att det finns en juridisk skyldighet att göra detta. Som exempel kan nämnas när banken lämnar uppgifter till en myndighet, som har tillsyn över personer som är kunder i banken (prop. 2002/03:139 s. 479).

Socialförsäkringssekretessen är inte lika stark som banksekretessen. För att införa en uppgiftsskyldighet som bryter banksekretessen krävs att mottagarens intresse av att få del av uppgifterna är så stort, att det motiverar ett sämre sekretesskydd. Det krävs också att mottagaren kan uppvisa ett sådant behov och intresse av att få tillgång till uppgifterna att intresset av att uppgifterna sprids väger över den enskildes intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

Det förslag som lämnats i SOU 2017:37 ålägger banker och andra penninginrättningar en skyldighet att på begäran lämna uppgifter som avser en namngiven person respektive en juridisk person när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB. Det har inte föreslagits någon begränsning i förhållande till förmånsslag eller åtgärd. I betänkandet finns en redogörelse för i vilka situationer Försäkringskassan har behov av uppgifter från banker och andra penninginrättningar. Försäkringskassan ska enligt regeringens uppdrag överväga avgränsningar.

Befintliga bestämmelser om skyldighet för banker och andra penninginrättningar att lämna uppgifter till Försäkringskassan har införts på grund av ett behov av uppgifter för prövning av rätten till ersättning. Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens behov av att få sådana uppgifter i ärenden om äldreförsörjningsstöd, bostadsbidrag och bostadstillägg kvarstår. Därutöver har Försäkringskassan behov av uppgifter för att, vid misstanke om felaktigheter, verifiera andra uppgifter som lämnats till myndigheten. Uppgifter från banker och andra penninginrättningar kan alltså utgöra underlag för en extra kontroll vid indikation på oegentligheter. Syftet är att myndigheten ska undvika felaktiga utbetalningar.

Försäkringskassans intresse av att, i enlighet med myndighetens instruktion, säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott måste anses väga tungt. Fusk och oegentligheter i välfärdssystemet är oacceptabelt och det måste säkerställas att skattemedel går till dem som har rätt till ersättning. Regeringen har i flera tidigare lagstiftningsärenden bedömt att syftet att förbättra utredningsmöjligheterna vid misstanke om felaktiga utbetalningar överväger det intrång i den personliga integriteten som det innebär för enskilda. Det kan också

noteras att regeringen i två beslut om överklagande av Skatteverkets beslut att inte lämna ut allmän handling har tillmätt Försäkringskassans intresse av att få uppgifter som behövs för att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs stor vikt (dnr Fi2016/04431/S3 och Fi2015/05724/S3).

Uppgifter från banker och andra penninginrättningar har, i enlighet med vad som framgår av SOU 2017:37 betydelse i flertalet förmånsslag och det är därför inte möjligt att avgränsa skyldigheten att lämna uppgifter till vissa förmåner. Däremot är det möjligt att begränsa skyldigheten att lämna uppgifter till när det i handläggningen behövs för att kontrollera misstänkta felaktigheter. Försäkringskassan anser att intresset av att kunna utreda ärenden och ta fram ett riktigt och fullgott underlag när det finns en indikation på felaktigheter är så stort att det motiverar ett försämrat sekretesskydd och en viss kränkning av den personliga integriteten. Det bör då vara möjligt att få tillgång till uppgifter om såväl fysiska som juridiska personer från banker och andra penninginrättningar.

Försäkringskassan föreslår alltså att bankernas och andra penninginrättnings skyldighet att i vissa utpekade förmåner lämna uppgifter till Försäkringskassan kvarstår men att den nya skyldigheten avgränsas till situationer där det inför eller efter beslut finns en indikation på felaktigheter, se Försäkringskassans förslag till nytt andra stycke i 110 kap. 33 § SFB. Försäkringskassan har under arbetet med uppdraget samrått i relevanta delar med Pensionsmyndigheten.

3.3 Sekretesskydd

Försäkringskassans förslag: Försäkringskassan föreslår att den föreslagna utökade sekretessen i 28 kap. 1 § OSL inte ska begränsas till uppgifter som hämtas in med stöd av 110 kap. 31 och 33 § SFB. Sekretessen bör i stället begränsas till att avse uppgifter som förekommer i ett ärende eller som har inhämtats med stöd av en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning.

Försäkringskassan föreslår vidare att sekretessen ska avse enskilda affärs- eller driftsförhållanden i stället för juridisk person.

De uppgifter, som det är tänkt att Försäkringskassan ska kunna begära in med stöd av den föreslagna utvidgningen av uppgiftsskyldigheter, är skyddsvärda uppgifter om ekonomi och företagsverksamhet. En utökad skyldighet att lämna uppgifter till Försäkringskassan bör därför kompletteras med ett utvidgat sekretesskydd.

Sekretessen enligt 28 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, gäller för uppgift om en enskilda hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Begreppet enskild kan avse både fysisk och juridisk person men i 28 kap. 1 § OSL avses med begreppet enbart fysisk person. Detta framgår av lagens förarbeten där det anges att personliga förhållanden endast kan avse en fysisk person (prop. 2008/09:150 s. 339). Uppgifter om hälsotillstånd kan av naturliga skäl också endast avse en fysisk person. Eftersom begreppet personliga förhållanden inkluderar även uppgifter om den fysiska personens ekonomi innebär bestämmelsen i 28 kap. 1 § OSL ett sekretesskydd för bl.a. uppgifter om fysiska personers ekonomi som

inhämtas från bank och andra penninginrättningar. Däremot medför bestämmelsen inget sekretesskydd för uppgifter om juridiska personer, varken ekonomiska uppgifter eller andra.

Det finns inte några bestämmelser om överföring av sekretess som är tillämpliga när uppgifter om juridiska personer har inhämtats för handläggning av ärenden och inte heller bestämmelserna i 30 kap. 23 § och 31 kap. 16 § OSL är tillämpliga i det här fallet. Det är därför lämpligt att införa en ny sekretessbestämmelse med skydd för uppgifter om juridiska personer.

I betänkandet har föreslagits att det i 28 kap. 1 § OSL ska införas ett nytt sekretesskydd för uppgift om en juridisk person som har inhämtats med stöd av de föreslagna ändringarna i 110 kap. 31 och 33 §§ SFB. Uppgifter om juridiska personer lämnas dock redan idag till Försäkringskassan, exempelvis med stöd av 110 kap. 34 a § SFB, och socialförsäkringssekretessen bör lämpligen omfatta även dessa uppgifter. Av förarbetena till 110 kap. 34 a § SFB framgår att uppgiftsskyldigheten i dessa fall medvetet inte begränsats till att endast avse uppgifter som behövs i ärenden; detta i syfte att möjliggöra systematiska kontroller (prop. 2012/13:1, utgiftsområde 9 s. 237). För att sådana uppgifter som inhämtas utanför ärenderamen ska omfattas av sekretess, bör sekretessen för juridiska personer gälla även för uppgifter som inte finns i ärenden. Det förekommer också att uppgifter om juridiska personer lämnas till Försäkringskassan vid förfrågan i enlighet med 110 kap. 14 § 1 SFB och därmed förekommer i ärenden utan att det funnits någon skyldighet att lämna uppgifterna. Den föreslagna ändringen i 28 kap. 1 § OSL bör därför inte begränsas till uppgifter som hämtas in med stöd av 110 kap. 31 och 33 § SFB. Det är i stället lämpligt att begränsa sekretessen till uppgifter som förekommer i ett ärende eller som har inhämtats med stöd av en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning, se Försäkringskassans förslag till ändrad formulering av 28 kap. 1 § OSL.

Att formulera föremålet för sekretess som ”uppgift om en juridisk person” framstår som onödigt omfattande och otydligt. En sådan formulering används inte heller i övrigt i OSL. Försäkringskassan föreslår att sekretessen i stället ska avse enskilda affärs- eller driftförhållanden (jfr 28 kap. 4 § OSL). En sådan formulering bör täcka de aktuella skyddsvärda förhållandena (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 226).

Försäkringskassan är skyldig att i vissa fall lämna uppgifter till andra. Uppgiftsskyldigheter framgår av bl.a. förordningen (1980:995) om skyldighet för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten att lämna uppgifter till andra myndigheter, socialtjänstlagen (2001:453), lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, taxeringslagen (1990:324) och lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Skyldigheterna handlar huvudsakligen om att lämna uppgifter om lämnad förmån eller ersättning till enskild, dvs. inte uppgifter om juridiska personer. För domstolar och Inspektionen för socialförsäkringen, som hanterar uppgifter i Försäkringskassans förmånsärenden, gäller särskild sekretess som omfattar uppgifter om en enskilda affärs- eller driftförhållanden. Det saknas därmed skäl att särskilt föreskriva om överföring av sekretess.

3.4 Behandling av personuppgifter

Försäkringskassans förslag: För att banker och andra penninginrättningar ska kunna lämna uppgifter automatiserat via en fråga-svarsfunktion till Försäkringskassan bör förordningen (2003:766) kompletteras med en bestämmelse som gör det möjligt för Försäkringskassan att lämna ut uppgifter till banker och andra penninginrättningar på medium för automatiserad behandling.

Uppgifter om juridiska personer är inte personuppgifter och en utökad uppgiftsskyldighet beträffande sådana uppgifter förorsakar inget intrång i den personliga integriteten. Uppgifter om juridiska personer kan dock naturligtvis vara skyddsvärda ur ett sekretessperspektiv, vilket har behandlats i föregående avsnitt.

Om uppgifter avser ett företag som bedrivs som enskild firma, är det fråga om personuppgifter. Uppgifter om en enskild firma behandlas därmed med stöd av 114 kap. SFB på samma sätt som övriga personuppgifter som inhämtas till Försäkringskassan.

Det saknas behov av särskild reglering för att behandla personuppgifter som inhämtas för handläggning av ärenden. Personuppgifter som begärs med stöd av de föreslagna ändringarna i 110 kap. 31 och 33 §§ SFB får inhämtas när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av balken. Det innebär att uppgifterna företrädesvis kommer att behandlas för ändamålet handläggning av ärenden i 114 kap. 7 § 4 SFB och omfattas av övrig reglering i 114 kap.

För att personuppgifter ska kunna lämnas till Försäkringskassan genom ett automatiserat förfarande, krävs en översyn av avsändarnas eventuella registerförfattningar och lagstöd i övrigt för att lämna ut personuppgifter automatiserat. Försäkringskassan kan utan lag- eller förordningsändringar ta emot personuppgifter genom ett automatiserat förfarande. Om förfarandet är av typen fråga-svar, krävs dock en översyn av Försäkringskassans möjligheter att lämna ut personuppgifter på medium för automatiserad behandling. Lagstöd för detta finns i dagsläget för utlämnande av personuppgifter i vissa ärenden och till vissa myndigheter (114 kap. 26 a § SFB och 4 a–5 §§ förordningen [2003:766] om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration). Med hänsyn till Försäkringskassans ambitioner på digitaliseringsområdet bör förordningen (2003:766) kompletteras med en bestämmelse som gör det möjligt för Försäkringskassan att lämna ut uppgifter till banker och andra penninginrättningar på medium för automatiserad behandling, se Försäkringskassans förslag till ändring av förordningen.

Med de uppgiftsskyldigheter Försäkringskassan föreslår är överföring av uppgifter till tredje land inte aktuellt.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ann-Marie Begler i närvaro av rättschef Eva Nordqvist och verksjuristen Hélène Runsten, den senare som föredragande.

Ann-Marie Begler

Hélène Runsten